

O zakladateľovi

Otec značky Stachema (1. časť)

Známy a neznámy Ing. Zdeněk Bruthans

Viete, kto bol a aký bol zakladateľ rodinnej firmy a značky Stachema? Osobnosť, vedec, odborník, líder a vizionár, ktorému jeho najbližší aj spolupracovníci hovorili „šéf“. Inžinier Zdeněk Bruthans. Našou ambíciou je uctiť si jeho odkaz, priblížiť vám jeho osobu, život a tvorbu, ktorými navždy ovplyvnil nielen vývoj v branži, ale doslova osudy a smerovanie životov stoviek ľudí.

Rodné Zibohľavy

Meno Bruthans je v Zibohľavoch, v obci asi päť kilometrov od Kolína, veľmi známe a rozšírené. Dnes má obec založená ešte v roku 1358 necelú dvojstovku obyvateľov a zhruba stovku domov. Zdeněk Bruthans sa narodil v jednom z nich 20.1. 1929 v rodine poľnohospodárov ako druhý syn Františka Bruthansa a Anny Bruthansovej, rodenej Macháčkovej.

Otec František, aktívny a čestný člen miestneho Sboru dobrovoľných hasičů (vznik 1886), bol zároveň knihovník a rečník pri rôznych výročiach a udalostiach. František bol známy ako vzdelaný človek, ku ktorému si chodili po radu. Nečudo, že v roku 1936 si ho zvolili za starostu. Počas jeho funkčného obdobia sa udialo veľa zmien, nakoľko František vstupoval do rôznych okruhov kultúrneho života v obci. Organizoval plesy, spoločenské akcie a jeho zásluhou vzniklo vôbec prvé súťažné družstvo dobrovoľných hasičov, ktoré pravidelne vyhrávalo okresné súťaže. Zaslúžil sa i o to, že do družstva pribudla mládež a ženy. Šíril osvetu a propagoval preventívne prehliadky s čím súviselo i jeho nadšenie pre šport. Za jeho starostovania sa postavil v obci tenisový kurt a športové ihrisko.

Foto z archívu www.sdhzibohlavvy.cz : František Bruthans sediaci tretí sprava.

Františkove vlastníosti zdedili i obaja synovia. Zdeňkov o päť rokov starší brat Mirek bol inžinier elektrotechniky a pôsobil na Výskumnom ústave elektrotechnickom. Zdeněk sa vypracoval na špičkového odborníka v oblasti stavebnej chémie. Ako veľmi mladý sa stal vedúcim výskumnej skupiny cementobetón vo VÚIS-e (Výskumný ústav inžinierskych stavieb s federálnou pôsobnosťou) v Bratislave a odvtedy mu hovorili „šéf“. Materiály a postupy, ktoré počas svojej kariéry vymyslel, boli použité pri oprave Karlovho mosta, pri stavbe atómovej elektrárne Mochovce, či pri stavbe Gabčíkova. Jeho meno sa v odborných kruhoch vyslovovalo s plnou vážnosťou.

Petr Beneš, súčasný starosta Sboru dobrovoľných hasičů, spomína na Ing. Bruthansa ako na príjemného človeka. Pamätá si ho ešte z detstva, keďže ako chlapec hrával so Zdeňkovým synom Viktorom tenis v Zibohlavoch. Zdeněk – sám dobrý tenista - svojho syna v začiatkoch tenisovej kariéry trénoval. Bol prirodzený mentor a učiteľ. Napokon Viktor Bruthans, jeho syn z druhého manželstva, figuroval v rebríčku ATP na 248. mieste (Career High Singles Ranking, 10/10/2005). Podobný prístup mal Ing. Bruthans i v laboratóriu a v biznise. Vždy presne vedel, čo má robiť a ako to dosiahnuť.

Rodný dom by ste dnes v Zibohlavoch hľadali márne. Namiesto neho na pozemkoch rodiny Bruthansovcov a bývalého JRD, ktoré prikúpili, stojí fabrika Stachema. Zdeněk ju založil v roku 1993 (predtým vznikla Stachema na Slovensku, v Rovinke pri Bratislave). Ak by ste cestovali v čase, tak tam, kde dnes funguje špičkové laboratórium bol dvor rodičovského domu. Domu, kde sa kedysi prehánali Mirek so Zdeňkom.

Zdeněk miloval rodné Zibohlavy. Kedykoľvek mal možnosť rád sa tam vracal. Autom alebo v období aktívneho lietania i lietadlom, keďže Zibohlavy majú aj malé letisko a on bol športový pilot. Doteraz si ho obyvatelia pamätajú a vážia, veď mnohí pracujú alebo pracovali v Stacheme. Napríklad sused Bruthansovcov, pán Zdeněk Vaněk (nar. 1938), bol rodinným priateľom a Zdeněk Bruthans ho ako skúsený chemik učil dorábať víno. Vaněk sa stal neskôr aj zamestnancom českej Stachemy. Dnes fabrika zamestnáva vyše 200 ľudí, čo je mimochodom viac ako obyvateľov obce Zibohlavy.

Otec značky Stachema (2. časť)

Známy a neznámy Ing. Zdeněk Bruthans

Aký bol Zdeněk študent? Kde vlastne študoval a prečo mal „len“ titul inžinier, hoci jeho meno je späté s mnohými patentmi a takmer dvomi stovkami odborných textov? Jeho povest' ho predchádzala. Bol odborník par excellence, ku ktorému si po radu chodili takmer všetci ľudia z branže, ba aj vysokí komunistickí pohlavári. A tí čo nechodili, mu volali telefonicky. V problematike stavebnej chémie sa vyznal ako málokto.

Roky na gymnáziu

Zdeněk po základnej škole, absolvoval v tej dobe prestížne Státní reálné gymnázium v Kolíne. Učil sa okrem iného aj latinčinu, čo mu v budúcnosti pomohlo ako výborný základ pri učení sa cudzích jazykov. Učenie jazykov mu išlo neuveriteľne ľahko, keďže sa spoločenskej konverzácii nevyhýbal, ba naopak, patrila medzi vyhľadávaných a zábavných spoločníkov. Ale to už troška predbiehame. Na gymnáziu dosiahol vynikajúce výsledky a už vtedy bolo zrejmé, že rodné a milované Zibohlavy intelektuálne prerástol. Prahol po vzdelaní, a preto šiel študovať relatívne neďaleko, ale tam, kde mal ideálne podmienky. Do stovežatej Prahy.

Alma mater s dvomi názvami

Zdeněk svojím spôsobom vyštudoval dve vysoké školy. Začal totiž študovať v roku 1948 na Vysoké škole chemicko-technologického inžinýrství Českého vysokého učení technického v Prahe. Ešte počas jeho štúdia sa škola transformovala a v roku 1952 vznikla Vysoká škola chemicko-technologická v Prahe. Ing. Bruthans teda zažil prechodné obdobie, kedy študenti prechádzali alebo inak povedané boli prevádzaní z jednej vysokej školy na druhú.

Zdeněk Bruthans teda úspešne ukončil štúdium s titulom Inžinier na Vysokej škole chemicko-technologickej v roku 1954. Štátnu záverečnú skúšku vykonal dňa 26. júna 1954. Jeho študijným odborom bola „Technológia silikátov (cement)“ a špecializácia „Nerastné suroviny“. Úvodzovky označujú doslovný prepis údajov zachovaných v archíve VŠCHT Praha. To je však jediné, čo sa v archíve zachovalo. V období transformácie Zdeňkovej alma mater sa totiž mnohé dokumenty a záznamy stratili, niektoré boli skartované, a tak sa stratili i stopy po špičkových absolventoch.

Obdobie totalitného režimu bolo charakteristické aj iným „finesami“. Okrem toho, že niektoré archívy si nepamätajú ani názvy diplomových prác, iné archívy si pamätajú dodnes. Hoci bol Ing. Bruthans oponentom mnohých diplomových prác, sám nemal kandidatúru, pretože chcel obhajovať prácu tzv. voľnou rozpravou. Nuž a to mohli len členovia komunistickej strany. Keďže nikdy nebol straník a ani iným spôsobom sa nezalieval posluhovačom režimu, vždy ho na ceste k vyššiemu titulu alebo ďalším titulom „pozabudli“ resp. tituly získali ľudia bližšie strane. Ing. Bruthansovi to nebránilo v tom, aby viedol alebo nasmeroval mnohých kandidátov vied k úspešnému zisku titulu. Zároveň vôbec nemal ambíciu ísť proti režimu a sústredil sa na vlastný výskum a vývoj.

Polyglot v praxi

Zdeněk svoje štúdium dokonale pretavil do výsledkov svojej práce, do praxe a napokon i do biznisu. Po skončení školy až do roku 1984 pracoval ako vedúci oddelenia cementobetónu vo Výskumnom ústave inžinierskych stavieb. Keďže sa neusiloval silou-mocou získať tituly a zároveň dosahoval špičkové výsledky vo výskumnej práci, chobotnica režimu a jej chápadlá ho museli tolerovať. Napokon bolo to i v prospech spoločnosti, keďže samotný Výskumný ústav inžinierskych stavieb bol vnímaný ako jedna z top inštitúcií, ktorá dokázala ísť s trendom aj v porovnaní s „kapitalistickým“ západom. Vďaka svojim nápadom a patentom si ho všímali napríklad v Nemecku a čo sa podarilo málokomu, ako uznávaná kapacita a odborník mohol viackrát aj vycestovať do socialistických krajín.

Okrem stavebnej chémie Ing. Bruthans vynikal v učení jazykov. Bol polyglot. V odborných kruhoch mu bola blízka reč „technická“, vzorce a chemická „hantírka“. Bežne sa však dohovoril nemecky, anglicky, ak musel, tak aj po rusky, no ruština sa mu spájala s komunistickým režimom, a tak sa jej vyhýbal. PhDr. Alice Bruthans, jeho druhá manželka, sama hispanistka a prekladateľka z francúzštiny hovorí: „Zdeněk sa dokázal skutočne rýchlo naučiť španielsky. Nehovoril úplne spisovne a rozprával so silným pražským prízvukom, ale dohovoril sa i na Kube, kde je taká „kubánska španielčina“, ovplyvnená rôznymi nárečiami. Chcel sa učiť ešte aj po francúzsky, ale vzhľadom k pracovnej vyťaženej pri rozbiehaní spoločnosti Stachema a neskôr aj kvôli ťažkej chorobe, sa mu to nepodarilo.“

Otec značky Stachema (3. časť)

Známy a neznámy Ing. Zdeněk Bruthans

V administratívnej budove v rodných Zibohlavoch je popri schodisku mozaika zobrazujúca vlčie maky. S firmou Stachema a Ing. Bruthansom je prepojená pozoruhodným spôsobom. Vytvorila ju totiž výtvarníčka pani Alena Burianová, spolužiačka Ing. Zdeňka Bruthansa z gymnázia, rodáčka z Kolína. Málo sa vie, ale pragmatický Zdeněk mal cit aj pre umenie. Jeho doménou však bola chémia.

Povojnová mozaika

Podobne ako mozaika na stene je vyskladaná z jednotlivých častí, postupne sme odhaľovali jednotlivé kúsky skladačky z detstva a štúdií Ing. Bruthansa. Doba tesne po vojne bola ťažká, mnohých poznačil vojnový konflikt, iným otočil osud o 180 stupňov nastupujúci totalitný režim. Našťastie ľudia vtedy držali viac pri sebe, boli viac súdržnejší ako dnes, aj bývalí spolužiaci z jednej triedy sa stretávali nielen obligátne po piatich rokoch, ale i častejšie, takmer každý rok.

Zdeňka vždy bavila chémia. Dochádzal zo Zibohlavov, asi 5 kilometrov do Státního reálného gymnázia. Na gymnáziu patril skôr medzi tichých, nenápadných študentov, no ak išlo o odbornú stránku chémie, dokázal excelovať. Všeobecne bol výborný študent a dobrý kamarát. Zaujímavé je, že v jeho triede bol tiež nadaný matematik a šachista, dnes Doc. RNDr. František Katrnoška, CSc. a autor učebníc a kníh o matematike. Pani Burianová spomína, že ako dcére architekta jej režim neumožnil študovať, neskôr sa presťahovala do Bratislavy, vyštudovala a žije tu dodnes. Medzitým vystavovala svoje diela v zahraničí a jedinečnú galériu keramických obrazov od Aleny Burianovej vlastní tenisový reprezentant a tréner Ing. Jan Kukul, ktorého meno ešte budeme spomínať.

Od tercie do oktávy mali na gymnáziu latinčinu. Vzhľadom na historické súvislosti, keďže od roku 1939 bol vytvorený Ríšsky protektorát Čechy a Morava, v školách sa povinne vyučovala nemčina, ktorú mali v osnovách až do roku 1945.

Od kvinty do oktávy pribudla študentom francúzština, no progresívny riaditeľ gymnázia, istý pán Kohout, ktorého syn zhodou okolností bol Zdeňkovým spolužiakom, presadil v jeho triede namiesto francúzštiny angličtinu. Rusky sa učiť nechceli, na nevôľu triedneho učiteľa, a tak sa

jej od sexty vyhýbali a z hodín ruštiny často utekali. Maturovali v máji v roku 1948. V školskom roku 1948-49 nastúpil Zdeněk na Vysokú školu chemicko-technologického inžinýrství Českého vysokého učení technického v Prahe. Po skončení školy v roku 1954 po ňom okamžite siahol Výskumný ústav inžinierskych stavieb, kde pokračoval vo svojej práci.

Patenty a publikácie

Ing. Bruthans nezapadal do žiadnej zo skupiniek a lobistických partají ani vo výskumnom ústave ani v inej práci. Skôr si rozumel s jednotlivcami, ktorí boli na jeho intelektuálnej úrovni. Odolával tlaku strany a nikdy nebol v jej štruktúrach. Strana potrebovala intelektuálov, vedcov, hoci by si ich vážila ešte viac, ak by boli v strane, čo Zdeněk tvrdošijne odmietal. Ing. Bruthans sa stal v stavebnej chémii uznávaným odborníkom. V osemdesiatych rokoch boli možno dvaja-taja takíto experti v celom Československu. Bol silná osobnosť. Dokázal spolupracovníkom a oponentom vysvetliť, poučiť ich, veľmi diplomaticky, ale s dôrazom a jasnými argumentmi.

Výskumný ústav inžinierskych stavieb sa mu stal „domovom“ na takmer 30 rokov. Ako každý výskumný ústav bol miestom sústreďenia intelektuálnej elity národa. Vo VÚISe pracoval až do roku 1984 ako vedúci oddelenia cementobetónu. Medzitým absolvoval množstvo stáží, pracovných ciest a ako špičkový odborník sa dostal trikrát aj do krajiny spriaznenej s komunistickým režimom, na Kubu. Práve po poslednom návrate z Kubu o svoje miesto prišiel, zaujal ho jeden z kolegov, ktorý mal správne konexie a na rozdiel od Ing. Bruthansa bol v strane. Nič to však nemení na fakte, že medzi rokmi 1954 a 1984 Zdeněk oficiálne prihlásil niekoľko patentov a vydal množstvo (údajne okolo 200) odborných prác, kníh a článkov. Pátrali sme v archívoch rôznych inštitúcií, knižníc a škôl a uvádzame skutočne len zlomok prác, ktoré nesú meno Ing. Bruthansa a aj na ktorých základe dnes stojí spoločnosť Stachema (chronologicky):

- 1956 – Prevzdušený betón : Smernice pre prípravu a použitie s prísadou vusal
- 1956 - kniha Prevzdušený betón (autori Z. Bruthans, J. Žigrai), Vydavateľ: Bratislava : SUTEIN
- 1961 – článok Effect of grinding on the structure of crystalline substances investigated by differential thermal analysis. In: Proceedings of the Sixth Conference of the Silicate Industry, Budapest. 1961. p. 17-28. (spolu s R. Bartom).
- 1971 - kniha Vusokret, Vydavateľ: Bratislava : VÚIS

- 1972 - Technológia výroby betónových zmesi vysokej pohyblivosti dvojfázovým aktivačným miešaním Vusokret. Bratislava: Tlačová, edičná a propagačná služba, 1971. 131 s. Výskumný ústav inžinierskych stavieb; Zv. 18.
- 1973 – Vusokret
- 1973 – kniha Technológia výroby betónových zmesí vysokej pohyblivosti dvojfázovým aktivačným miešaním, Vydavateľ: Bratislava : Výskumný ústav inžinierskych stavieb : Tlačová, edičná a propagačná služba
- 1974 – kniha Možnosti použitia cementového betónu ako tesniaceho materiálu v styku s ropnými produktmi, Vydavateľ: Bratislava : Tlačová, edičná a propagačná služba
- 1975 – kniha Tamponáže za ostenie tunelov pri razení štítom, Vydavateľ: Bratislava : Alfa, Tlačová, edičná a propagačná služba MH
- 1978 - kniha Injektážna malta pre predpätý betón, Vydavateľ: Bratislava : Výsk. ústav inžinierskych stavieb
- 1978 – patent SLANICKA, stefan, zdenek BRUTHANS, alexander HRIVIK, stefan KAMENAR a eugen SPIRK. Cement Mixtures Additive and Process for Making Them [online]. CS181904 (B1). 28. apríl 1978.
- 1978 – patent SLANICKA, stefan, zdenek BRUTHANS, alexander HRIVIK, stefan KAMENAR a eugen SPIRK. Process for Preparing Water-Soluble Melaminformaldehyde Resin Especially for Cement Mixtures. CS181905 (B1). 28. apríl 1978.
- 1980 – kniha Technologický predpis pre mokrý torkret Vusokret, Vydavateľ: Bratislava : Výskumný ústav inžinierskych stavieb
- 1980 – patent BRUTHANS, zdenek. Process for Preparing Mortars and Concretes. CS198337 (B1). 30. jún 1980.
- 1982 – patent BRUTHANS, zdenek a juraj GUSTAFIK. Concrete of High Starting Rigidity. CS217272 (B1). 31. december 1982.
- 1983 – patent BRUTHANS, zdenek, adolf JURASEK, miroslav TOMKO a juraj GUSTAFIK. Building Material. CS218604 (B1). 25. február 1983.
- 1983 – patent BRUTHANS, zdenek, miroslav TOMKU a juraj GUSTAFIK. Modified Mixtures from Anorganic Binders. CS219582 (B1). 25. marec 1983.
- 1983 – patent - BRUTHANS, zdenek, zdenek LOVECEK, miroslav SEKERA, jozef JANTOVIC, juraj GUSTAFIK a vladimir CERMAK. Composite Building Material. CS221711 (B1). 29. apríl 1983
- 1983 – patent FERNANDEZ, Inclan Faustino a zdenek BRUTHANS. Method and Equipment for Hardness Accelerate Concrete. CU20971 (A). 4. október 1983.
- 1984 – patent BRUTHANS, Zdenek, Juraj GUSTAFIK, zdenek BRUTHANS a juraj GUSTAFIK. Cementova Zmes Pre Prace Za Nizkych Teplot. CS8200494 (A1). 13. február 1984.
- 1984 – patent BRUTHANS, Zdenek Ing, Juraj GUSTAFIK, zdenek BRUTHANS a juraj GUSTAFIK. Prisada Do Betonu [online]. CS8200865 (A1). 14. máj 1984.

Otec značky Stachema (4. časť)

Známy a neznámy Ing. Zdeněk Bruthans

Ak sa spýtate pamätníkov, jeho súčasníkov a rodiny, všetci sa zhodujú v jednom: Ing. nebol typický a „obyčajný“ vedec - chemik. Dokázal svoje poznatky, objavy a kontakty premietnuť do podnikania, do výberu a vedenia ľudí, do výberu dodávateľov a odberateľov. Ved' na svojom ume a šikovnosti vybudoval spoločnosť Stachema, ktorá sa môže pochváliť vyše dvadsaťročnou históriou. Zdeněk bol svojský, prísny, dôrazný, ale aj spoločenský a skvelý rétor. Vedel vysvetľovať, argumentovať a zvedavými otázkami prísť na koreň veci.

Poveš' a prax

„Zdeněk bol mimoriadne nadaný a pracovitý. Poznal som ho skrz jeho prácu dávno predtým, než som ho spoznal osobne. Pracoval som na Chemickej fakulte a aj na ďalších pôsobiskách som sa stretával s výsledkami práce Ing. Zdeňka Bruthansa. Dokonca sme mali niekoľko telefonických konzultácií. Pracoval som vtedy vo výskume pre Doprastav s betónmi a prísadami do betónov, pričom v tej dobe bol v tejto problematike top odborník práve Ing. Bruthans. V branži si ho kolegovia považovali a jeho meno sa vyslovovalo s plnou vážnosťou. Až neskôr, niekedy začiatkom sedemdesiatych rokov, som mal tú česť sa s ním stretnúť i osobne. Zväčša to bolo opäť na vedeckej báze, na odborných konferenciách. Svojím spoločenským vystupovaním vedel zaujať, no ešte viac zaujal fundovanou prednáškou. Bol vtipný, džentlmen a v dobrej fyzickej kondícii. Nemal problém komunikovať španielsky, nemecky alebo anglicky,“ spomína Ing. Ján Švaral.

„Neskôr, keď Ing. Bruthans pracoval pre Zipp, čo bolo niekedy okolo roku 1984, sme si stále vymieňali názory na technologické postupy, no väčšinou som viac otázok kládol ja,“ dodáva s úsmevom Ing. Švaral. Sám považuje za prínosné, že s ním mohol chvíľu spolupracovať na pôde Výskumného ústavu inžinierskych stavieb a v podstate i vďaka dobrému menu, ktoré VÚIS-u vytvoril Ing. Bruthans na Kube (v rámci spolupráce socialistických krajín a OSN), mohol tam vycestovať aj Ing. Švaral. „Keď som bol na Kube okolo roku 1979, nesmierne si tam Ing. Bruthansa vážili. Zanechal tam výborné renomé nielen ako špičkový odborník, ale aj ako reprezentant VÚIS a osobnosť. Narobil tam doslova rozruch – v tom pozitívnom slova zmysle samozrejme – nakoľko s mu podarilo implementovať niekoľko nových progresívnych metód výroby stavebných materiálov.“ Ako spresňuje Zdeňkova manželka PhDr. Alica Bruthansová, Zdeněk okrem iného zaviedol na Kube svoj systém práce, vôbec celú evidenciu a vyhodnocovanie projektov, keďže nič podobné tam dovtedy neexistovalo.

Odbornosť nadovšetko

Práve systém práce a mimoriadnu dôslednosť až puntičkárstvo popisujú ľudia zo Zdeňkovho okolia ako jeho kladné a signifikantné vlastnosti. Dokázal takto aj prísne oddeliť odbornú stránku veci a svoj súkromný život, čo mnohí zrejme vnímali aj tak, že si udržiaval odstup. „Aj náš vzťah bol založený na profesijných znalostiach a v počiatočných rokoch vzniku spoločnosti hlavne na záujme stabilizovať firmu a nastaviť rastúci trend. Ing. Bruthans vedel čo robiť, ako to robiť, kde to robiť a s kým to robiť. V jeho povahe boli ukotvené priame a otvorené jednanie. Vedel klásť otázky tak, aby sa vždy dozvedel to, čo potreboval pre ďalšie rozhodovanie. Prejavovalo sa to zvlášť pri výbere ľudí do firmy. Bol dôsledný, starostlivý, zvedavý, ba až dotieravý. Hovorí sa tomu, že „išiel až ku koreňu veci“. Dôraz kládol na vzdelanie, a preto v prvých rokoch prijímal do spoločnosti Stachema výhradne vysokoškolákov. Výnimkou boli pracovníci vo výrobe. Pri výbere vždy porovnával minimálne dvoch, častejšie však viac adeptov,“ spomína Ing. Václav Kupr, ktorý doteraz pôsobí v spoločnosti a pomáhal ju zakladať. „Vzhľadom k svojej životnej profesii výskumníka, považoval Ing. Bruthans za dôležité riadne a dôkladné vysvetlenie každej úlohy, problému a témy. Pravda, niekedy to vyžadovalo dostatočnú mieru trpezlivosti a odvahy na diskusiu. Pre neho mali rozhodujúci význam životné skúsenosti. Ako odborník a výskumník spoznal veľa ďalších odborníkov, dalo by sa povedať, že málo bolo tých, ktorí boli na jeho úrovni a ktorých by svojho času nepoznal. Prísny meter mal preto aj na výber spolupracovníkov, uprednostňoval tých najlepších alebo lepších,“ hovorí Ing. Kupr.

Zdeňkov status odborníka s pedagogickými vlastnosťami potvrdzuje aj Ing. Švaral: „Mal fantastickú vlastnosť dôrazne vysvetľovať. Hoci aj rzným spôsobom vedel povedať, že tento postup nie je správny a vzápätí dokázal do detailov vysvetliť, prečo je to tak. Ak to zovšeobecniť, vedel čo treba a vedel ako to treba. Mal výsledky a darilo sa mu. Čo samozrejme nebolo po vôli niektorým takzvaným „kolegom“ na VÚISe, ktorým takpovediac „ležal

v žalúdku“: „Ako sme spomínali v tretej časti, Zdeněk sa nenaháňal za titulmi, pretože ho zaujímalá výskumná práca, výsledky a prax. Šplh po kariérom rebríčku skrz členstvo v strane a s výdatnou pomocou straníckych kolegov, mu bol cudzí. Nikdy v strane nebol. Pritom pracovníci z jednotlivých výskumných ústavov (napr. podnikové vývojové pracoviská, výskumy generálnych riaditeľstiev a štátne ústavy), ba aj komunistickí pohlavári ho poznali. Rešpektovali ho, ale prenechali mu priestor len v rámci mantinelov, ktoré boli v tej dobe normou.

Vlastná firma a pokračovanie výskumu

Ing. Švaral sa takisto netajil tým, že do strany nevstúpil. Mnohé „socialistické neduhy“ žiaľ pretrvali ešte aj tesne po revolúcii. „Hoci sme chceli VÚIS pretransformovať na akciovú spoločnosť, ministerstvo nám to nedovolilo a tak ústav ako taký zanikol. Ing. Bruthans v tej dobe už naplno rozvíjal firmu Stachema a ja som sa problematike venoval tiež už pod hlavičkou vlastnej spoločnosti Ing. Ján Švaral Vuis Stavchem, s.r.o., kde pôsobím dodnes. Bol som v kontakte ešte i so synom Ing. Bruthansa, Zdenkom, ktorý v tom čase pracoval pre Hydrostav. Konzultovali sme telefonicky odborné problémy, napríklad správanie sa betónu v istých podmienkach,“ uvádza.

V po revolučných rokoch to nebol nezvyklý jav, aby si tí najlepší založili vlastné firmy, rovnako ako Zdeněk. Ing. Bruthans však našiel tzv. trhový výklenok, niche, na ktorý si nikto v ČSFR po Nežnej revolúcii netrúfal. V obore prísad do betónov totiž kralovalo dovtedy len niekoľko zahraničných firiem. „Nikdy nevyberal náhodne a v zhone. Konal programovo a s dostatočnou a starostlivou prípravou. To samozrejme neplatilo len pre výber spolupracovníkov, hoci to bola v začiatkoch firmy svojím spôsobom permanentná činnosť, ale platilo to na všetko, čo s firmou súviselo. Napríklad pre dodávateľov, z ktorých Ing. Bruthans vybral zväčša renomovaných zahraničných, prísne zvažoval aj odberateľov a zvláštny dôraz kládol na výskumné a laboratórne práce. Jeho cieľom bolo zabezpečiť firmu tak, aby fungovala bez neho a tak, aby sa sám mohol ďalej venovať výskumu,“ spomína Ing. Kupr.

Otec značky Stachema (5. časť)

Známy a neznámy Ing. Zdeněk Bruthans

Dokázal sa vynásť za akýchkoľvek podmienok. Ako polyglot sa rýchlo zorientoval v terminológii aj v cudzej reči a prekvapoval svojimi výsledkami. Na vojne ako „pétépák“, v práci, v športovom lietaní a dokonca aj ako konzultant v exotických krajinách.

Z Prahy do Bratislavy

Jeho súčasníci spomínajú, že išiel na vojenčinu „za trest“, pretože nebol straník a bol natoľko ambicióznym na to, aby bol pre istých ľudí nepohodlný. Ako vysokoškolsky študovaného chemika ho aspoň na chvíľu „upratali“ na vojenčinu, ktorú si odkrútil ako tzv. „pétépák“. Pracovné útvary Česko-slovenskej ľudovej armády v rokoch 1950-1954 bežne slúžili ako miesta pre tzv. politicky nespoľahlivých ľudí s klasifikáciou E. Pomocný technický prápor v Sučanoch na Slovensku sa mu stal doslova osudným. Zoznámil sa tu totiž so svojou prvou manželkou. Ako vysokoškolák ľahko získal vojenskú hodnosť, čo vedel náležite využiť. Už vtedy vynikal ako šikovný manažér, vedel si „zariadiť“ aj čas aj prostriedky. Veď napokon film Černí baroni podľa novely Miloslava Švandrlíka „Černí baroni aneb Válčili jsme za Čepičky“ ukazuje, ako to v tých časoch fungovalo. Dodajme, že „pétépáci“ boli oficiálne rozpustení 7. mája 1954.

Zdeněk, hoci stále bytostne pripútaný k rodným Zibohlavom, zostal pôsobiť na Slovensku. Stále pracoval pre Výskumný ústav inžinierskych stavieb. Neskôr – aj vďaka cieľavedomosti a skvelým pracovným výsledkom - dostal byt v hlavnom meste a tak sa rodinou presťahoval do Bratislavy. S manželkou Annou mali dvoch synov. Ing. Zdeno Bruthans je doteraz v štruktúrach firmy Stachema, rovnako ako jeho dve dcéry Veronika a Katarína. Otec Anny a Jarmily Ľubomír tragicky zahynul aj s manželkou, a tak obe vnučky žili v Bojniciach u rodičov ich matky. Neskôr prišli študovať do Bratislavy. Celú dobu však nad nimi držal ochrannú ruku aj „dėdeček“ – Ing. Zdeněk Bruthans. Posledné roky života strávila v Bratislave aj Zdeňkova matka, ktorá zomrela v roku 1994 vo veku deväťdesiat rokov.

Z Bratislavy na Kubu

Počas pôsobenia vo VÚISe mu režim umožnil vycestovať do socialisticky spriaznených krajín. Trikrát bol na Kube (v rokoch 1969, 1974-76 a 1984), kde suma sumárum strávil tri roky, hoci naposledy bol vyslaný OSN iba na tri mesiace. Po Zdeňkovi Bruthansovi prišiel na Kubu aj Ing. Ján Švaral, ktorý obrazne povedané prevzal v máji 1979 štafetu v centre CIEC (Centro de Investigación y Experimentación de la Construcción, voľne preložené ako Centrum výskumu a vývoja v stavebníctve) a ako sám Ing. Švaral spomína: „Vďaka renomé, ktoré svojím umom a príkladnou reprezentáciou u vytvoril Ing. Bruthans, bolo umožnené vycestovať aj ďalším odborníkom, vrátane mňa.“ Ing. Bruthans totiž položil pevné základy dlhodobej a kontinuálnej spolupráci krajín, kedy vlastne jeden odborník nahrádzal ďalšieho a nadväzoval na už vykonanú prácu.

Zdeněk v sebe nezaprel výskumníka par excellence ani na Kube. Implementoval niekoľko nových progresívnych metód výroby stavebných materiálov, ktoré fungujú dodnes. Stavby využívajúce jeho technológie dodnes stoja. Osobne radil vtedajšiemu kubánskemu námestníkovi ministra stavebníctva a šéfovi stavebného ústavu. V dobových materiáloch zanechal nezmazateľnú stopu a stavebnú chémiu na Kube posunul o celú generáciu vpred. Kubáncov naučil techniky merania, rôzne formy analýz. Zaujímavosťou je jeho prevratný vynález stavebného materiálu, ktorého názov je možné voľne preložiť ako „ryžová šupka“ (cáscara de arroz), teda akási zmes biologického a anorganického materiálu (cementu, piesku) používaný pri stavbe bungalovov. Materiál bol vhodný ako murivo a na prefabrikované panely. Domy, niektoré poschodové, ktoré sú postavené na báze „ryžovej šupky“ nájdete na Kube aj dnes (viz. con fibras vegetales fue en 1976 por Bruthans, Z.; Collazo, R.; Romero, E. ... [Cáscara de arroz-cemento](#)”, publicado en el. Boletín Técnico). Ďalší významný kubánsky projekt Zdeňka Bruthansa bola patana, teda akási betónová loď. Ing. Bruthans upravil materiál tak, aby dokázal plávať na vode.

Zdeněk bol svojím spôsobom solitér. Vrhla sa do nových výskumov, hoci nerád, ale cestoval (oveľa radšej lietadlá pilotoval), prednášal na konferenciách vo Švajčiarsku aj v Belgicku. Žil naplno v osobnej i profesijnej sfére. Bol prísny rodič, s veľkým rešpektom a náročný partner. Pravdepodobne i to boli dôvody, prečo sa s prvou manželkou rozviedli. Ing. Bruthans pôsobiac ako mentor na Kube trval na tom, aby Kubánci písali články, texty, monografie, čo sa tam dovtedy príliš „nenosilo“. V rámci VTI (Vedecko-technické informácie) okrem iných aktivít upravovala a editovala odborné publikácie tlmočnica a prekladateľka z francúzštiny a španielčiny, hispanistka PhDr. Alice Bruthansová. Tu sa spoznala so Zdeňkom Bruthansom. Bolo to počas jeho prvej pracovnej cesty na Kubu v roku 1969. Vzali sa na československej ambasáde na Kube. Ich syn Viktor Bruthans (narodený 9.11.1979), doteraz pôsobí v rodinnej firme Stachema. V roku 2013, pri príležitosti osemdesiatych narodenín Zdeňka Bruthansa, vyšla na Kube kniha spomienok spolupracovníkov o Zdeňkovom pôsobení v tejto krajine s názvom Amigos para siempre (Priatelia navždy). Je samozrejme v španielčine s dobovými fotografiami. Knihy z limitovaného nákladu 300 kusov doteraz archivujú vo výskumnom stave, na akadémii vied, na ministerstve stavebníctva a v iných kubánskych inštitúciách.

Obdiv od Nemcov

Generálny riaditeľ spoločnosti Závody inžinierskej a priemyselnej prefabrikácie (ZIPP), Ing. František Hirner spolupracoval so Zdeňkom ešte na Kube, napríklad aj na spomínanom projekte „betónovej lode“ patana. Zostali v kontakte a od roku 1984 už pokračoval Zdeněk ako vedúci výskumu a vývoja v ZIPPe. Na svoje konto si pripísal niekoľko ďalších významných patentov (uvedené sú na konci článku) a o receptúry betónu a betónových zmesí začali prejavovať záujem aj progresívni Nemci. Pravdepodobne aj vďaka kvalite a jedinečnosti exportovaného materiálu sa začala kooperácia so stavebným gigantom Strabag (dnes 4. najväčšia stavebná spoločnosť v Európe), ktorého sa neskôr ZIPP Bratislava stala súčasťou. Na počudovanie sa o pokrokových vynálezoch z čias socializmu príliš nehovorí a nepíše. Strácajú sa v tieni súčasných internetových a technologických start-upov. Pritom bývalé Československo malo odborníkov, ktorých západ obdivoval a obdivuje dodnes. Spomeňme, že v tejto dobe vznikli v našich laboratóriách Kofola (uvedená na trh 1962) ako istý socialistický protipól americkej Coca-Coly. Od roku 2000 je licencia na jej stáčanie v rukách rodiny Samarasovcov a firmy Kofola, a.s. Pivo Zlatý Bažant sa začal variť krátko po dokončení Pivovaru Hurbanovo v roku 1969. Len dva roky na to už ho predávali aj v plechovkách a to vďaka vôbec prvej linke na území Československa. V roku 1995 vstúpila do pivovaru jeho akvizíciou medzinárodná spoločnosť HEINEKEN. Vinea ako jediný hrozňový nápoj svojho druhu vstúpila na trh v roku 1974. Vitis Pezinok obnovil výrobu v roku 1997 a od 2008 patrí Vinea do portfólia českej Kofoly. Po zrušení VÚIS sa mnohí kolegovia Zdeňka Bruthansa uchytili v komerčnej sfére, väčšina z nich úspešne a mnohí zostali v zahraničí. Práce, ktoré nesú meno Ing. Bruthansa a aj na ktorých základe dnes stojí spoločnosť Stachema (chronologicky):

- 1985 – patent 16. BRUTHANS, zdenek a juraj GUSTAFIK. Concrete and Mortar for Working in Negative Temperatures [online]. CS233468 (B1). 14. marec 1985.
- 1985 – patent - BRUTHANS, zdenek a juraj GUSTAFIK. Admixture for Concreting Under Low Temperature [online]. CS233598 (B1). 14. Marec 1985. [vid. 16. marec 2015].
- 1985 – patent ZADAK, Zdenek Ing Csc, Zdenek Ing BRUTHANS, zdenek ZADAK a zdenek BRUTHANS. Stavebni Latka S Nizkou Vzlinavosti [online]. CS8402974 (A1). 15. august 1985.
- 1985 – patent BRUTHANS, Zdenek Ing. *The Method of Concrete Mixture Production* [online]. CS8704586 (A1). 16. september 1988.
- 1986 - patent - Plastmalty a plastobetonu (patent tu: <http://spisy.upv.cz/Patents/FullDocuments/247/247240.pdf>)
- 1990 – patent - ZADAK, Zdenek Ing Csc a Zdenek Ing BRUTHANS. Building Material on Base of Mineral Binding Agents with Alkylhydropolysiloxane CS273272 (B1). 12. júl 1990.

Otec značky Stachema (6. časť)

Známy a neznámy Ing. Zdeněk Bruthans

Zdeněk Bruthans bol silná osobnosť. Nielen duchom, ale aj fyzicky. Miloval rýchlu jazdu autom, tenis, lyžovanie a najmä športové lietanie. Aj jeho koníčky boli poznamenané – v kladnom slova zmysle – jeho cieľavedomosťou, vytrvalosťou a túžbou po perfektnom výsledku.

Športový pilot

Pri Zibohlavoch je malé letisko, kde Zdeněk lietal od pätnástich rokov na vetroňoch. Neskôr „presedlal“ na motorové stroje. Na rovnakom letisku pri Kolíne začínala svoje pôsobenie aj „prvá dáma akrobatického lietania“ RNDr. Eva Kaprasová, CSc., úspešná československá

reprezentantka v akrobatickom lietaní. Lietanie bolo pre Zdeňka vášňou a zhodou náhod sa aj po štúdiu v práci na Výskumnom ústave inžinierskych stavieb (VÚIS) spoznal s ďalšími dvoma športovými pilotmi. Piloti boli v tej dobe organizovaní „Zväzarmom“ (zaužívaná skratka pre Zväz pre spoluprácu s armádou, branno-spoločenská organizácia založená 4. novembra 1951). Zdeněk žil na Slovensku, ale často lietal zo starého letiska Vajnory na letisko pri rodných Zibohlavoch. Zdeněk neskôr pôsobil ako šéf športového letiska, bol inštruktorom akrobatického lietania v Prešove a pravidelne sa zúčastňoval aj leteckých súťaží. Súčasníci mu hovorili „dobrodruh Bruthans“ a patril medzi najlepších športových pilotov tej doby.

Neskôr, keď založil spoločnosť Stachema, však využíval na cestovanie medzi českou a slovenskou firmou vlak alebo automobil. Z ekonomických i časových dôvodov to bolo efektívnejšie a Ing. Bruthans si na efektivitu potrpel. Jeho žijúci súputníci spomínajú, že mnoho ciest vlakom do obce Zibohlavy so spolupracovníkmi sa nieslo v duchu vášnivých porád a brainstormingov. Dokonca dokázal vybaviť stretnutie aj v lietadle. Počas pilotovania jednoducho viedol debatu s pasažiermi.

Tenista

Zdeňkov otec František ako člen dobrovoľných hasičov a starosta stál pri vybudovaní prvých tenisových kurtov v Zibohlavi. Nečudo, že Zdeněk mal rád tenis už od detstva. Vedel výborne hrať, ale nikdy nehral na profesionálnej úrovni. Tenis sedel k jeho povahe rovnako ako športové lietanie. Ako každý tenista bol veľký individualista. Tenis je sám o sebe šport len pre silné osobnosti. Na kurte nemáte žiadnych spoluhráčov, na svojej polovičke beháte sami a hodiny sa rozprávate len sami so sebou. Mgr. Anna Bruthansová, Zdeňkova vnučka a dnes členka predstavenstva STACHEMA Bratislava, a.s. spomína: „Starý otec bol diplomat a spolu so svojou cieľavedomosťou dokázal neskutočné veci. Učil nás, aby sme boli zodpovední, slušní k ľuďom a nikdy sa nevzdávali, ani keď padneme na kolená.“

Zdeněk k tenisu viedol i svoje deti a vnúčence. Vráťane Anny, ktorá okrem toho reprezentovala v disciplíne mountain bike. Najvýznamnejšie úspechy v tenise dosiahol Zdeňkov syn z druhého manželstva Viktor (9. november 1979). „Manžel rozhodol, že športové lietanie je pre nášho syna Viktora príliš nebezpečné a lepší bude tenis. Od šiestich rokov ho viedol prísnu rukou. Žiaľ, práve v kľúčovom období, keď Viktor prechádzal z juniorskej do seniorskej kategórie, manžel vážne ochorel a nemohol sa mu ďalej venovať. Pritom Ing. Bruthans pripravoval kontrakt s austrálskym trénerom a plánoval Viktorovu tenisovú kariéru. Viktor si potom osem rokov musel takmer sám organizovať svoj tenisový život v rámci svetového okruhu ATP. Tenis zanechal aj zo zdravotných dôvodov, kvôli bolesti, ktorá mu vystreľovala z nohy do chrbta,“ spomína Viktorova matka PhDr. Alice Bruthansová. Viktor hrával za TJ Slávia Právnik Bratislava a trénoval ho už vtedy žijúca legenda tenisu Ing. Jan Kukul (13. september 1942). Z. Kukul bol uvedený do Siene slávy slovenského tenisu v roku 2010. Dodnes si ešte zahrá alebo trénuje tenis. Je o ňom známe, že zakladá záhrady, zbiera umenie a organizuje umelecké výstavy. V jeho zbierke nechýbajú ani diela výtvarníčky Aleny Burianovej. V tretej časti seriálu sme spomínali, že pani Burianová bola spolužiačkou Zdeňka Bruthansa na gymnáziu a okrem iného vytvorila pre fabriku v Zibohlavoch nádhernú takmer štvormetrovú mozaiku, ktorá zobrazuje štylizované Muchove vlčie maky.

Z. Kukul počas svojej aktívnej kariéry nepatril medzi lacných trénerov. Zdeněk Bruthans s ním viedol tvrdé diskusie, rozoberali do hĺbky nielen aspekty Viktorových výkonov a tréningového procesu, ale vedeli sa dohodnúť aj na finančnej stránke veci. Zdeněk mal aj v športových disciplínach povestný ťah na bránu a podnikateľského ducha. Ako potvrdzuje Alice Bruthans, tréner Kukul zvykol tvrdiť, že Viktor mal na to, aby sa dostal do prvej stovky ATP a že Zdeněk má nevyčerpatelnú „energiu šampióna“. Viktor sa zúčastnil všetkých významných grandslamových turnajov (Wimbledon US Open, Australian Open...). Hral Davis Cup v roku 2006 v Čile, kde ukončil profesionálnu kariéru. Zúčastnil sa na Univerziáde v Izmiri

a Bangkoku, z ktorých má dve bronzové medaily, vo štvorhre a v mixe. V rebríčku ATP dosiahol 238 miesto (Career High Singles Ranking 10/10/2005) a dnes je členom dozornej rady STACHEMA CZ, s.r.o.

Na Kube hrával Zdeněk s manželkou Alicou, inak bývalou športovou gymnastkou, štvorhru so Someillánom, ktorého prívrženci Castrovho režimu v podstate uväznili na vrchných poschodiach hotela. Someillán totiž pôsobil za vlády bývalého prezidenta Fulgencia Batistu. S tenisom a Kubou sa spája aj jedna zábavná príhoda. Zdeněk Bruthans proti trénerovi kubánskej reprezentácie Ayalom. A porazil ho. Ten len nechápavo krútil hlavou. Nemohol to „stráviť“.

Vodič

Zdeněk mal výkonné auto. Dlho jazdil na škodovkách, ale aj kvôli Viktorovým tenisovým turnajom, na ktoré sa presúvali po celej Európe, „presedlal“ na Hondu. Miloval rýchlu jazdu a vedel sa operatívne pohybovať medzi Bratislavou a Kolínom, čo je niečo vyše 300 kilometrov. Neraz zamestnancov prekvapil, keď sa nečakane objavil v podniku na Lamačskej ceste v Bratislave, hoci si všetci mysleli, že je ešte vo fabrike v Zibohlavoch pri Kolíne. Na druhú stranu, jeho adrenalínové a individualistické koníčky, najmä športové lietanie, sa mu stali zrejme osudnými. Opakované a časté lety, preťaženie pri akrobacii s lietadlom, pravdepodobne aj pracovný stres, mali vplyv na jeho zdravotný stav.

Zdeněk Bruthans ochorel náhle. Doslova zo dňa na deň. Písal sa 22. október 1997, počas pohrebu svojho svokra, musel byť s vážnou mozgovou príhodou hospitalizovaný v brnenskej nemocnici. Neskôr ho previezli do Bratislavy. Ing. Bruthans v domácom ošetrovaní, ktoré mu zariadila manželka Alice, na základe notárskych zápisníc ešte stihol rozhodnúť o nasledovníkoch v manažmente a o vlastníckych vzťahoch. Zdeněk bol informovaný o všetkých zmenách vo firme, ale vzhľadom na zlý zdravotný stav sa do manažovania aktívne nezapájal. Po niekoľkých rokoch už takmer ani nehovoril a pohyboval len s ortopedickými pomôckami. Opakovane mu život zachraňovala na jednotke intenzívnej starostlivosti Neurologickej kliniky Štátnej nemocnice MUDr. Veronika Vestenická, PhD., ktorej patrí nesmierna vďaka za profesionálny a vysoko ľudský prístup. Ani nákladná liečba a starostlivosť Zdeněkovi už neumožnili vrátiť sa späť do vedenia firmy, ktorú založil. Zomrel v roku 2005. Pochovaný je v rodinnej hrobke vo svojich milovaných Zibohlavoch.

Otec značky Stachema (7. časť)

Známy a neznámy Ing. Zdeněk Bruthans

Prvú firmu založil ešte v roku 1968, avšak vzhľadom na vzniknuté udalosti a politickú nestabilitu podnikanie rýchlo ukončil. Stále chcel robiť pre seba, naštartovať vlastnú firmu, odovzdať ju nasledovníkom a potom sa venovať výskumu. Mal na to všetky predpoklady a výborné manažérske schopnosti. Ľudia ho spontánne vnímali ako lídra a nasledovali ho. Hovorili mu „šéf“.

Rok 1992: Začiatky podnikania

S investíciou 30 000 korún československých a jedným novým autom sa pustil do podnikania. V roku 1992 založil firmu Stachema v Bratislave. Značka je fúziou slov „stavebná chémia“. Pôvodne firma sídlila na Lamačskej ceste v budove VÚIS. Dnes stojí fabrika a administratívna budova v Rovinke na pozemkoch, ktoré Ing. Bruthans kúpil od spoločnosti ZIPP (pre ktorú Zdeněk niekoľko rokov pracoval). STACHEMA CZ s.r.o. založil na rodinných pozemkoch a v rodnom dome po rozdelení republík, v roku 1993. Postupne prikúpil dvor bývalého družstva, rodičovský dvor prestaval na laboratóriá. Oba podniky mali spočiatku paralelný

výrobný program. Zdeněk začínal s tromi ľuďmi, ktorí sú i po 24 rokoch stále vo firme na manažérskych postoch. „Prvých sedem rokov, keď sa Ing. Bruthans aktívne podieľal na riadení firmy na Slovensku a v Čechách, boli jeho najbližšími spolupracovníkmi Ing. Boris Brisuda a Ing. Boris Havran, ktorí začínali ako obchodníci-technologovia. Obaja boli tiež vôbec prvými zamestnancami nového podniku Stachema. V Čechách to boli neskôr Ing. Jiří Fiedler a Ing. Ján Rezl, obaja tiež obchodníci-technologovia. V súčasnosti pôsobia ako riaditelia obchodných zastúpení v Prahe a v Brne,“ spomína Ing. Václav Kupr, ekonomický poradca a neskôr generálny riaditeľ Stachema. Dodnes je Ing. Kupr úzko spätý so životom firmy.

Prví spolupracovníci išli za Zdeňkovou víziou. Hoci mnohí opúšťali teplúcke miesta v štátnych podnikoch s (takmer) doživotnou istotou zamestnania a vrhali sa do neistoty podnikania v divokých porevolučných rokoch. Podnikateľské riziko, stratégiu a taktiku na seba však zobral Zdeněk. Časy boli ťažké, no on ako silný individualista na seba nedal nič znať, ba ani nezaťažoval manželku. Našťastie si vždy vedel vybrať spolupracovníkov. Mal na nich čuch.

Nebál sa ľuďom povedať čo si myslí. Do očí. Jeho argumenty boli vysvetlené a nepriestrelné a to si na ňom ľudia vážili. Pri tvrdých rokovaniach však vystupoval ako diplomat. Mal vynikajúce presvedčovací a vyjednávacie schopnosti. A hlavne mal stále svoju víziu. Bol korektný, prísny a objektívny, vedel vysvetliť ako učiteľ a mentor. Zamestnanci aj obchodní partneri s ním radi pracovali a mnohí sa chceli pridať do jeho tímu. Údajne hovorieval: „Všetci chcú so mnou robiť, ale ja nechcem ťahať toľkých ľudí.“ Nečudo. Každý má svoje limity. Zdeněk mal ohromnú sieť kontaktov, pritom priam neznášal moderné informačné technológie a telefóny. Nikdy napríklad nemal mobilný telefón. Zato mal výbornú pamäť a svoj zápisník.

Vízia rozvoja firmy

Hlavný biznis firmy Stachema tvoria prísady do betónov a nadväzujúce materiály. Výrobný program spoločností je dnes jednotný a ucelený v celom spektre betonárskych činností. Dosiachnutie celistvej ponuky bola jedna zo strategických vízií firmy od jej založenia. „Už v roku 1994 vznikla snaha diverzifikovať do tej doby jediný špecializovaný odbor, teda výrobu prísad do betónov a mált. Cieľom bolo odstránenie monokultúry v odbore. Hľadali sme príbuzné odbory a chceli sme využiť synergické efekty u existujúcich odberateľov. Voľba padla na odbor „povrchových úprav“, t.j. nátery a farby pre interiéry a exteriéry. Vhodným partnerom bola, rovnako ako Stachema novo sa rodia spoločnosť, STAVEBNÍ CHEMIE SLANÝ a.s. V rokoch 1996 až 1997 bol odkúpený 20% akciový podiel a postupne budovaná vlastná predajná sieť,“ spomína Ing. Václav Kupr.

Zdeněk Bruthans mal vždy ambíciu vybudovať natoľko silnú a diverzifikovanú spoločnosť, aby mohol odovzdať pomyselné oprate do rúk nasledovníkom a pokračovať vo výskume. Výskum a vývoj chcel financovať zo ziskov firmy, no práve košaté podnikateľské aktivity, zodpovednosť za ľudí a denná operatíva firmy mu nedovolili plnohodnotný návrat do laboratória. Napokon od začiatku Zdeňkovho podnikania možno nájsť len málo jeho vlastnej publikačnej činnosti a žiadne patenty. Zdeněk však netušil, že žezlo bude musieť odovzdať oveľa skôr, ako si plánoval.

Šéf, ako volali Ing. Bruthansa jeho najbližší kolegovia a rodina, prekypoval zdravím. Bol športovo založený a miloval rýchlu jazdu autom. Jeho vízie a plány však musel prevziať zo zdravotných dôvodov doslova zo dňa na deň Ing. Kupr, ekonomický poradca firmy. Písal sa 23. október 1997, deň po tom, ako bol Ing. Bruthans s vážnou mozgovou príhodou hospitalizovaný v brnenskej nemocnici.

Obdobie expanzie: Roky 1998 až 2006

Ťažko chorý Ing. Bruthans sa od roku 1998 síce zúčastňoval na mesačných poradách vedenia spoločnosti, ale k prerokúvaným pracovným úlohám a prevádzkovým záležitostiam sa vyjadroval väčšinou len súhlasným gestom. Veľmi výnimočne dal najavo svoj nesúhlas. Sám vedel, že organický rast spoločnosti bude možný iba do istého bodu a ďalšou fázou budú strategické fúzie, akvizície a expanzia na zahraničné trhy. Vďaka top manažmentu, ktorý zdieľal víziu šéfa, sa ju darí naplňať. Ing. Kupr a Zdeňkova manželka PhDr. Alice Bruthansová sa zhodujú, že na zachovaní vízie a na rozvoji firmy sa významne podieľal a doteraz podieľa riaditeľ a konateľ spoločnosti Radim Novák.

V roku 2000 spoločnosť STACHEMA CZ kúpila pozemky v priemyselnej zóne v Plané nad Lužnicí v okrese Tábor, kde postavala budova distribučného skladu vrátane nevyhnutnej administratívno-správnej časti a zázemie pre obchodníkov, ktorí pôsobia v západných a južných Čechách.

V rokoch 2000-2006 boli hlavnou snahou firmy štyri činnosti: rozširovanie predaja, vývoj nových a inovovaných produktov, získavanie nových zákazníkov a posilňovanie pozície na trhu. V tejto dobe začína firma prenikať na zahraničné trhy. „Prostredníctvom veľkých stavebných firiem sa uskutočňovali prvé náhodné dodávky do zahraničia (Poľsko, Rusko, Japonsko, Francúzsko). Boli nadviazané prvé obchodno-technické rokovania o možných formách spolupráce. Podstatou týchto rokovaní bolo uplatnenie nadobudnutých skúseností s predajom predovšetkým prísad do betónov,“ hovorí Ing. Kupr a dopĺňa: „Postupne sa zvyšoval podiel predaja na Slovensku a v Čechách a bolo potrebné hľadať ďalšie odbytkiská. Logickým procesom bola expanzia do susedných krajín. Výsledkom boli dohody na Ukrajine (Lvov), v Bielorusku (Minsk) a v Poľsku (Lublin). Postupne boli uzatvárané dohody o vytvorení spoločných podnikov, do ktorých boli okrem nevyhnutných financií pre začiatok podnikania vložené predovšetkým technické a technologické know-how. Jednoduché však nebolo získavanie skúsených odborníkov, charakterovo pevných a pre vedenie podnikov schopných a učerlivých ľudí. Výsledkom vynaloženého úsilia sú dnes už na vlastných nohách stojace spoločné podniky STACHEMA Lvov na Ukrajine, STACHEMA M v Minsku v Bielorusku, STACHEMA Polska v Lubline, STACHEMA severo-západ v Petrohrade, STACHEMA Volha v Tol'yatti a obchodní partneri v Litve a Lotyšsku.

Žiaľ v týchto pre firmu priaznivých časoch už sa Ing. Bruthans do diania a manažovania nezapájal. Jeho stav sa zhoršoval, niekoľkokrát bol hospitalizovaný, takmer nehovoril a pohyboval len s ortopedickými pomôckami. Zomrel v roku 2005. Jeho odkaz a vízie však žily ďalej. Okrem kvality a inovatívnosti sa Stachema presadzovala na domácom a zahraničnom trhu vďaka špičkovému servisu a vysokej odbornosti. Od začiatku sa k predaju „prísad“ postupovalo nielen ako k výrobku, ale samotný predaj bol dôsledne sprevádzaný technologickým servisom s priamym odporúčaním pre konkrétne výrobky za súčasného rešpektovania lokálnych podmienok. Samozrejmosťou sa stalo vykonávanie preukazných skúšok u odberateľov, ktoré dokazovali správnosť navrhnutých postupov a ich efektívnosť. Všetka spomínaná činnosť mala okrem rozširovania výrobného sortimentu podľa požiadaviek veľkých odberateľov za úlohu aj vybudovať potrebné výrobné zázemie.

V rokoch 2004-2007 sa ukázalo ako nevyhnutné urobiť rozhodujúci krok v dlhodobom smerovaní celej spoločnosti prostredníctvom významných odborových investícií. Zámer sa začal naplňať odkúpením 100% podielu spoločnosti Qualichem s.r.o. Mělník k 31. decembru 2007. Jej výrobné zameranie (výroba chemických prípravkov, privátnych značiek a veterinárnych prípravkov) bolo vítaným rozšírením produktového portfólia firmy Stachema.

Novodobá história: Po roku 2007

Medzičasom bolo potrebné budovať zázemie pre nových pracovníkov, špecialistov pre vnútropodnikové činnosti a predovšetkým pre aktívnych obchodníkov. Zvyšovali sa nároky na výrobné zariadenia, zásobovacie a skladovacie priestory, efektívnejšie prepravu, vývojové a skúšobné pracoviská, kontrolné, organizačné a riadiace procesy. Priebežne bolo nutné rekonštruovať staré a budovať nové výrobné jednotky. Mnohé procesy a plány pribrzdila svetová hospodárska kríza a ďalšie geopolitické udalosti, napríklad Ukrajinsko-Ruská kríza v roku 2014.

Významné míľniky spoločnosti v novodobej histórii:

31. decembra 2009 - fúzia HC Produkt s.r.o.

Bola rozšírená a zrekonštruovaná výrobná v Rovinke pri Bratislave, postavená nová administratívna budova a rozšírené laboratória.

V meste Lvov bol postavený moderný výrobný závod na výrobu prísad do betónov.

V Minskej Malinovke (mesto v Bielorusku) bolo postavené výrobné-distribučné a skladové centrum.

- V poľskom Lubline je vybudovaná výrobná a skladová jednotka vrátane administratívneho zázemia pre obchodníkov.

2011 - s niekoľkoročným oneskorením spôsobeným hospodárskou krízou bol v Červených Pečkách vybudovaný nový výrobný závod na výrobu suchých maltových zmesí s ročnou kapacitou 35 000 ton. V roku 2013 získala fabrika cenu Stavba roku 2013.

31. decembra 2012 - fúzia STAVEBNÍ CHEMIE SLANÝ a.s. (prevzatie zostávajúceho 80% akciového podielu. Táto fúzia znamenala významný pokrok v doplnení ponúkanej produkcie v obore povrchových úprav vr. významného zvýšenia podnikových aktív.). Fúzia s DELLA spol. s r.o. a MULTI-CHEM s.r.o.

2014 – fúzia s Sincolor doplnila portfólio o celú škálu produktov na báze epoxidov a polyuretánov.

2015 - fúzia so spoločnosťou HC Produkt doplnila portfólio skúšobníctva a laboratórnej činnosti

1. januára 2015 - fúzia s FORTEL - specialista na barvy s.r.o. Jeden z najvýznamnejších dodávateľov výrobkov povrchových úprav, zatepľovacích systémov a ďalších špeciálnych materiálov pre stavebníctvo.

2015 – vybudovanie pobočky vo Zvolene

24. októbra 2015 - STACHEMA CZ s.r.o. sa stala členom Cechu malířů, lakýrníků a tapetářů České republiky

5. novembra 2015 - STACHEMA CZ s.r.o. sa stala členom Cechu pro zateplování budov Česká republika.

31. decembra 2015 – fúzia s LEAR a.s. (od novembra 2014 stala členom obchodnej skupiny STACHEMA CZ s.r.o.) Firma Lear bola založená v roku 1990 a do jej sortimentu patria lepidlá na pokládku podlahových krytín a ďalšie výrobky stavebnej chémie. Okrem toho produkuje

lepidlá pre automobilový priemysel, odvetvie výroby nábytku, výrobu obalov a priemyselné spájanie materiálov.

Otec značky a jeho odkaz

Cieľom spoločnosti Stachema je vyrábať produkty s požadovanými parametrami pri dôslednej racionalizácii nákladov. Pri dnešnom tlaku na cenu dokážu udržať krok len tie firmy, ktoré neustále prinášajú inovácie a riešenia na mieru. Vďaka prezieravosti otca značky Ing. Bruthansa disponuje Stachema vlastnými laboratóriami, výskumom a vývojom a špičkovými odborníkmi. I vďaka tomu spoločnosť ponúka jedinečné technologické služby a poradenstvo. Dlhodobá vízia do roku 2025 zahŕňa ďalšie zvyšovanie konkurencieschopnosti a uplatnenia na domacom i zahraničnom trhu, vyhľadávanie ďalších akvizičných príležitostí, dôraz na starostlivosť o životné prostredie a zdravotno-bezpečnostné opatrenia pre zamestnancov.

Na Slovensku dnes firma zamestnáva 60 ľudí, v Čechách už vyše 200. Mgr. Anna Bruthansová, členka predstavenstva a vnučka zakladateľa Ing. Bruthansa hovorí: „Stachema je stále rodinná firma. Mnohí u nás pracujú desiatky rokov, zamestnávame celé rodiny. Preto by sme nemali zabúdať na otca značky, na zakladateľa tejto veľkej a prosperujúcej rodiny. Všetci, vrátane nových kolegov, by mali vedieť, kto to bol Ing. Zdeněk Bruthans a aký odkaz nám zanechal.“

- KONIEC -